

ARADI HIRDETŐ.

4-ik szám.

Szombaton Január 27-én 1849.

8-ik évi folyam.

 Az előfizetésidő és hirdetések valamint ezen lapra, ugyszint az „Arader Kundschaftsblatt“-ra naponként elfogadtatnak a szerkesztőség irdájában, Forray utczában, Viszkub háza 1. emeletében.

Előfizetési jelentés.

Szegeden megjelenendő „Tisza-vidéki újság“ kiadatik hetenként kétszer: szerdán és szombaton. — Előfizetési díj: vidékre postán borítékba küldve: negyed évre 1 ft. 20 kr. fél évre 2 ft. 20 kr., egész évre 4 ft. pengő p. —

Ezen lap fölvesz mindenféle hirdetményeket: háromszor hasábozott sorért 2 pengő krajczár számíttatik.

 E' lapot tartalmánál és érdekességénél fogva mindenkinek méltán ajánlhatjuk.

Nyilatkozat.

Alulirt elismerem, hogy köztem és Szailer Miklós úr között (Uj-Panátról) volt egyenetlenségek végképen elhárítottak és az ellen volt gyanúság alaptalan volt; következőleg Szailer Miklós urat becsületes embernek elismerem.

Kelt Aradon január 26-án 1849.

Steiner János,
aradi vendégfogadós.

Csőd orvosi állomásra.

Vinga, Temes megyében helyezett szabados városban megürült orvosi állomásnak, mellyel 240 pgő ft., 20 pozs.-mérő búza, 20 p. m. kukorítza, 5 mezei boglya széna és 6 öl tüzifa mint évi díj jár, határozott betöltéseül, csőd 's választási határnapul 1849-dik évi martzius 1-ső napja tüzetvén ki, mind azon orvostudorok, kik eme állomást elnyerni kívánják, folyamodványait, az illető okiratokkal, a' csőd előtti határnapig a' városi elnökséghez nyujtsák be. Kelt Vingán 1848. évi december 29-én tartatott közgyűlésből.

Egy boglya széna,

és néhány öl szalma

eladó a' Kossuth utczában 588. sz. Czipra házában lakó

özv. Urbányi Katalinnál.

28 font szép fonott lószőr

eladó; miről bővebbet a' szerkesztőségnél.

Árverési hirdetés.

Királyi szabadalmazott Vinga városának a' két oroslányhoz czimzett nagy vendégfogadója, úgy az abban és a' belváros területében gyakorlatban lévő italmérségi joga, közgyűlési határozat folytán a' folyó 1849. évi február hó 1-ső napjától jövő 1851. évi october hó utolsó napjáig terjedő időre, árverés útján haszonbérbe adatni rendeltetvén: bérleti szándékozók a' kikiáltandó bérleti mennyiségnek százától tízzel számított bánpénzzel eliatva a' folyó évi február hó 1-ső napjára reggeli 9 órára kir. szab. Vinga városába a' városi házi terembe, holis a' bérleti feltételek iránt magoknak addigis értesülést szerezhetnek, meghivatnak.

Vingán január 23-án 1849.

Augustinov Ferencz,
város kapitánya.

Helybéli.

A' csaknem négy hónapi erélyes önfentartás 's annyiszor előtört vész ellenébeni vastürem által történeti nevezetességre emelkedett Aradváros váltásnapjai elérkeztek. Gál Miklós tábornagy, miután az alsó tábor Aradra rendelt fele részének bizonyosan közeledése 's a' vezérlete alatti seregnek minden tekintetben előkészítése által bárholnan jöhető ellenség ellenében is hirtositva érezte magát, az ellenséges várat f. hó 24-én hajnalban ostrom alá vette. A' várbeliek delelőtti 1/2 10 óráig a' városra bocsátott 's meglehetősen káros kifolyásu granátok és nagyobb szerű golyókkal védelmeztek magukat; ekkor azonban, azon okból-e, mert tüzeink szemtanúk állítása szerint több ágyutólaszokon kívül két ágyúját is lepusztították a' bástyáról 's szakadatlan keresztüzelésök a' bástyákon megállást 's városunk ellen működést lehetlennitette; vagy, mint a' f. hó 23-án kibocsátott foglyok állítják, azon okból, mert kártékonyabb ágyutöltényeik elfogytak, vagy mi más okból? nem tudjuk elhatározni ..... teljesen elnémultak 's nem is mertek a' bástyán mutatkozni. — Tüzeink keső estig működtek. Mennyi kárt okoztak a' várbelieknek, tudnunk még most lehetetlen. Részünkről négy tüzer esett el, köztök a' derék Hoffmann nevű lengyel hadnagy. — Az ostrom f. hó 25-én reggel hasonló erővel megkezdetvén, szinte egész nap folytattatott. A' várbeliek 5—6 lövést intéztek reggel ágyúinkra 's ekkor elhallgattak, és még az nap ágyúikat visszahúzták. — Folyó hó 24-én dél-

után érkezett az alsó táborból 80 kór vitéz. Ugyanez nap éjjel két zászlóalj gyalogság e' tábornok főhadi szállására Uj-Aradra. — 25. 's 26-án egész nap vonult városunkba 's Uj-Aradra az alsótábori segédsereg 15,000 főnyi részint sor-, részint lovas-katona 95 ágyuval. Ezen haderő az Arad 's Temesvár, Arad, Szeged 's Nagyvárad közti helységekben olly képen fog elhelyeztetni: hogy Aradváros mint középpont a' bárhonnán jöhető ellenség ellen megvédessék 's e' védelem alatt a' már megtámadott aradi 's ez után kétségkívül ostrom alá kerülendő temesvári várak bevétele nyugodtan esz-közöltethessék. — A' f. hó 25-én folytatott ostrom alkalmával egy aradi tüzér lelőtte a' vár ormán lobogó egyik sárga-fekete zászlót, azonban ugyanez nap este felé elég vakmerőek voltak a' várbeliek új zászlót kitűzni. Új alkalom tüzereinknek a' dicsőségre. — Jelenlegi haderőnk 's az ennek élén álló vezérek tapasztaltsága 's hazafini legjobb akaratára édes hitté szilárdítják keblünkben a' reményt, melly szerint lapunk jövő számát azon régóta óhajtott örömhírral nyitandjuk meg, hogy a' négy hó óta ellenséges fészekul bitorolt aradi várat a' magyar vitézség visszafoglalá a' hazának.

V e g y l e t.

—*.* Damjanics az egész alvidékre tábornagyul kineveztetett.

—*.* A' mint tisztelt olvasóink emlékeznek, e' lapok 2-dik számában előadánk, hogy Pesten a' vegyes ülésben dec. 31-én 1848, kiegyenlítés és nevezetesen fegyverszünet kísérlete végett, Majláth György, gr. Majláth Antal, Lonovics püspök, gr. Batthyány Lajos, és Deák Ferencz urakból álló választmány neveztetett ki. Ezen választmányi tagok szóbeli tudósítás folytán Windischgrätz-hez mentek, ki a' megtett bejelentés után azt üzente, hogy őket mint országgyűlés küldötteit semmi esetre sem hallgatja meg, hanem mint Magyarország nagyjait, mindazáltal Batthyány Lajos kivételével. — Ezen értekező tanácsnál nyilvánítá Windischgrätz, hogy föltétlen meghódolatot követel, vagy fegyverrel hódítja meg az egész országot, 's katonai vérbiróságot állítand fel, mi semmi más, mint halálos ítélet a' nemzet életére, létére; egyébiránt a' végeredmény Ferencz József ő felségétől várható!! — Erre Windischgrätz — a' mint hire van — a' küldötteket 25 huszárból álló kísérettel mind letartóztatá!

Mondják, hogy Windischgrätz a' budai várban mátyás lakába Jellachich pedig gr. Károlyi palotájába van beszállászva.

Pestmegye kormányzójának állítólag Babarczy van kinevezve. — Pest és Fehérmegye, valamint a' Jász és Kunkerületek katonai hatóság alá vetettek, valami Wrba császári tábornagy parancsnoksága alá — csak hogy előbb ezen területet még megis kellene hódítani. —

Még az nap, midőn a' császáriak bementek az az: f. hó 5-én, Budapesten lobogott fekete-sárga zászló. Azóta a' közlekedés az alsó vidéktől el van zárva; posta onnan nem jön, se oda nem megy, és így egészen el vagyunk szigetelve.

—*.* Magyarország nemzetgyűlése és az országos honvédelmi bizottmány székhelye Budapest-ről Debreczen városába áttétetvén, ennek folytában Debreczen városában főpostaigazgatóság állittatik fel.

—*.* Dézs, jan. 9. Beszterczéről vett hírek szerint táborunk az ellenséget Bukovinába Dornáig kergette, de ez Csernoviczba futván, — seregünk Beszterczére visszavonult, 's ott pihen. Naszodon mintegy 1200 fegyvert foglalt el seregünk, 's az ott volt határőrkatonaságot lefegyverkezettette, és az Urbán 's hitvány segédei lakait felpergelték.

—*.* Nagybánya, jan. 13. Bem Naszód bevételeivel 500 határőrt lefegyverezett és fogollyá tett. Hir szerint Gedeonnal is megütköztek a' mieink és annak sánczait nagy veszteséggel bevevék és az ellent kiszalaszták. A' székelyeknek egy része már Bemhez követeket is küldött, a' másik részt Gedeon elszédíté, de ha fel lesznek világosítva, ismét hozzánk állanak, mert azt hiteté velők a' Camarilla, hogy Magyarországot Windischgrätz meghódítá, Urbán az egész Erdélyt magáéva tevé, a' szerént magyarokkal nincs mit tartaniok. — Bem, Bindert és Urbánt Bukovinába üzé. — Oláhság legnagyobb csendben van, sok helységek már önkintesen ujoncaikat kiadák. (Alföldi Hirl.)

—*.* Mondatik, hogy Bem Károlyfehérvárt különös módon vevé be, minthogy a' várbeli katonák feleségeiket 's gyermekeiket a' vár előtt felállítá, mire a' katonák Puchner tábornagytól az engedelmességet megtagadák és nem lötek, minek következtében a' vár bevétetett 's Puchner agyonlövetett.

—*.* A' testgyakorlás mint alapja a' népnevelés és népfölfegyverzésnek magyarorszáiban.

Minden honbarátot örömmel telt, midőn jeles kormányunk különbféle böics intézkedéseit és rendeleteit látá, mellyek mutatják, hogy még sem olly lehetetlen, egy álladalmában, minő a' mienk, az igazi országtannak alapelvét a' szabadság, egyenlőség és igazság alapján — népboldogító következetességben felfogni és erőhatályosan kivinni.

Az ország atyáinak háza, gyámolítva a' kormány derék férfaitól, máris ugy-ugy némelly jót hozott be az álladalmi általános életbe, mi az utóbbinak hasznára fogatosan működik.

Egyebek közt a' testgyakorlásra is gondoltak, az az: azon nevelési mesterségre, melly az ember testét az egészség, erő és személyi vidámság természetes állapotába ismét visszahelyezni képes.

Hogy azt már régen eszünkben forgattuk, tudva van, hogy pedig a' körülmények szükségessége minket most a' régen készült tervnek végső valószínűsítésére sürgetően felszólít, még inkább tudva van.

A' testgyakorlás az emberi testre nézve az, a' mi az összes elméleti és tudományos oktatás a' lélekre nézve. Az egyik vagy másik kifejlesztésének elhanyagolása csak féllé teszi az embert. Mit használ az embernek a' legnagyobb lelki műveltség, ha a' gyáva, rútalaku teste majd nem minden percben fohászra fakasztja; mit használ utóbb az erős, izmos alkotásnak az ő esetlen testi ereje, ha, az embert nemesítő minden műveltség nélkül, buta és baromi életet kell élnie? Ellenben jó azon embernek, ki értelmes, a' természettel megegyező nevelés által igazi műveltség mellett erős, egészséges és edzett testnek örvendhet. Ő a' természet törvényei szerint rendeltetésének valódi célját betölti, mely se nyomorékot se senyvedtet teremteni nem akart.

A' testi és lelki embernevelésnek ezen szép egyensulya, mellyet, a' régiség egyéb népein kívül, már a' régi görögök kitünően ismertek és gyakoroltak, drága hazánkban is, gondos kormányunk lángelmű terve következtében, a' testgyakorlás behozatalával ismét helyreállíttatni mondatik.

Ezen időszakot tevő körülménynek felszámíthatatlan haszna nem sokára világosan kitünend, hogyha a' dologhoz a' szükséges vigyázattal és következetten nyulunk és végrehajtjuk.

A' testgyakorlás az egész országban a' népfölgyverzés alapzatán behozva, a' legderékobb politicalai és erkölcsi támaszt szolgáltatja.

Mert midőn a' tanító nevendékeit maga körül összegyűjti, és őket kellemes úton, csaknem játszva, tagjainak szabad és hatalmas használatára tanítja, az országnak lassanként a' legjobb ujonczokat neveli föl, ha szükséges, a' nemzeti függetlenségért fegyvert fogni.

A' tanító tanítványait vígan sietteti és erejüket egymással és egymás ellen gyakoroltatja, futás, ugrás, mászás, birkózás, dobás, uszás és lovaglásban (miután hála Isten! minden magyar faluban elegendő ló találkozik), rendszeresen kifejleszti és mindenütt buzgó példával kell elölmennie. Egy kis idő múlva, hogyha a' test hajlékonyabb lett, az egész osztályt katonai parancsszó szerint indulókra, kanyarodásokra és fokokként felváltandó, jól gyakorlott kifejtésekre intézi el, válaszsza ki az eszesbeket és hivatalra alkalmasbokat, tegye fő- és altiszteknek, kik mind a' testgyakorlati, mind a' katonai oktatásnál működését pontosan elősegíteni tanulják és így csak hamar szerzik meg magoknak azon ügyességet, mellyet nagyobb korban az ujoncznak nagy nehezen lehet fejébe verni. A' testgyakorlat tanítójának nagy tapintata szükséges ahhoz, hogy a' gyermekeknek mind azt kellemesen és mégis ügyesen előadja, ugyannyira, hogy azok minden kényszerítés

nélkül és kedvvel tanulják meg az alkalmazást a' parancsszóhoz, és utóbb, ha hozzájuk illő lőfegyverekkel a' pontos és vigyázó tanító által megismerkedtek, egészen maga rendjén találják, hogy magukat a' hazának, ha szükséges, rendelkezése alá gyönyörrel bocsássák. —

Ha a' testgyakorlás tanítója seregével a' kívántató előgyakorlatokon már átment, úgy azt az indulásra szoktassa. Itt most természetesen el nem szabad hibázni a' víg gyermekeket kis hadgyakorlatok, fordulások, megállj, 1—2 órai táborral stb. mulattatni; mert ha katonai rendben 3—4 óra folyásig akarna velök elmenni, úgy mind elvesztenék kedvöket, mi alatt az épen most említett, egyébiránt még igen is szükséges gyakorlati szer ilyen kirándulást a' seregnek nagyon kellemessé tesz. Ahhoz válaszszon, a' mennyire lehet, 4—5 izmos fiut dobosoknak, kik a' katonai menetet és az egész színművet elevenen előadni segítsék. A' kirándulást télen és nyáron, különféle irányban kell tenni, mi által a' gyermekek a' haza különféle részeiről szükséges ismereteket szereznek, és így a' honszeretet bennök észrevétlenül fölbresztetik. Ha már a' tanító oly ügyes, hogy a' romok, emlékek, helységek és folyóvizeknél stb. történeti magyarázatot adhat elő, úgy a' haszon kétszeres lesz, mert a' mi illy módon a' gyermekésznek nyújtatik, nagyobb örömmel és jobban benyomódik, mint az a' szűk iskolában legszebb előadással történik.

De az idő eljár, a' tél közelg és — a' testgyakorlók kedvök még csak most kezdődik igazán. Ekkor van szánkázás, csuszkálás — ha kemény a' tél — és a' tanító nem hibázza el, ha tanítványait legnagyobb hidegben több órai tartózkodásra a' szabadban szoktatja — hogy valaha mint lovag vagy előőrök, midőn komoly ütközetre kél, meg ne fagyjanak vagy meg ne nyomorodjanak. Legnagyobb multság végett gondoljon a' tanító Napoleonnak Brienne-ben létezett hadi iskolájára — hányasson árkokat és sánczokat hóból, és aztán egyik osztály által bombáztassa hólabdákkal — ez alkalommal katonai ismereténél fogva rendszert is tartson — és e' dolog oly oktató mint mulattató. A' tavasz előjön, és tanítása jó gyümölcsöt termett, már megengedheti, hogy tanítványai a' szomszéd falu vagy városéival, kik hasonló oktatás alatt a' magukét teljesíteni megtanulták, mérközhessenek. Mire nézve egyesíti őket a' környékben fekvő 6—8 helységgel, hogy valamely szép tavaszi napon bizonyos helyen tanítóik és tanítványaikkal ünnepélyesen ékesítve, szép harczjátéki ünnepélyre összegyűljenek. A' különféle osztályok, tanítóiktól kísérve, szép katonai rendben, víg dobszó alatt érkeznek be, és aztán ezen ünnepélyhez nagy számmal megjelent szüléik, testvéreik és ismerőseiknek tetszést mutató kurjongatása közt kezdik meg versenybirkózásaikat a' szigorállért a' birkózás, pályafutás, ugrás, mászás és lödőzésben stb. A' szünóra alatt egymással viszonosan megismerked-

nek, és azon kívánsággal válnak el, hogy nem sokára ismét illy víg ünnepélyt ülhessenek, hol személyes ügyességök, erejük és jártasságukat zajos tetszés közt mutathatták, és némellyik diadalemléül még szép jutalomdíjat is haza visz.

Igy a' gyermek szabad idejét játszva gyönyörrel tanulja használni, vidám, egészséges és erős 's izmos ember válik belőle, mert bizonyos, hogy a' testgyakorlás az elméleti tehetségek kifejtésére igen nagy befolyással van. A' haza pedig dicső, és izmos fiakat nyer, kik a' komoly fegyvertánczra is örömmel sietnek, ha őket híja. De a' haza derék polgárokat is nyer, kik a' társaság nagy épületéhez vigyázva, ügyesen és hatályosan csatlakozni gyermekkoruktól fogva szoktattak, kik előtt az élet könnyű és gyönyör, és erős testök 's szívökkel magukat mindenütt helyén érzik. (Ung.)

Gabona és liszt ára Aradon 1849. évi jan. 26-án.

Nevenként:	Egy posonyi mérő váltó pénzben					
	legjobb		középsz.		silány	
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
Tiszta búza	4	45	4	30	4	15
Kétszeres	3	45	3	30	3	15
Rozs	2	45	2	30	2	20
Arpa	2	—	1	48	1	45
Zab	2	30	2	15	2	—
Kukoricza	2	30	2	15	2	8
1 mázsa lángliszt	14	—	—	—	—	—
1 „ Zsemleliszt	12	—	—	—	—	—
1 „ Fehér kenyér.	9	—	—	—	—	—
1 „ Fekete szinte	6	30	—	—	—	—

Jan.	Neve és sorsa a' meghalálozottak	Vallása	Kora	Betegsége	Lakása és halálozati helye
11	Graff József, ácsállér' f.	Kath.	6 hó	görcsök	Sarkad k. v.
14	SzimpetarácZ Jelna, földéznő	G. n. e.	70 e.	aggság	Gája k. v.
—	Doma Klavila, szinte	—	70 —	szinte	Séga k. v.
—	Szemlakan Juon, földész' f.	—	5 —	vízkór	Gája k. v.
15	Thomits Mitru, városi hajdu' f.	—	3 hó	görcsök	Pernyáva k. v.
—	Muszkán Maria, földész' l.	—	3 —	szinte	szinte.
—	Monk Anna, földész' l.	—	8 hó	szinte	Pernyáva k. v.
—	Haszlinger Anna, leányé	Kath.	7 —	szinte	Főutca.
—	Gligoreszk György, ácslegény	G. n. e.	22 e.	tüdőlob	Naputeza
—	Marschail György, szabómester' f.	Kath.	9 hó	fejvízkór	Forrayuteza.
—	Petrovics Antal, leányé	—	14 n.	görcsök	Sarkad k. v.
—	Lévay Mária, földész' l.	—	4 hó	szinte	Gája k. v.
16	Tamás János úr, csizmadiamester	—	35 e.	gutaütés	Téglautca
—	Lingurár Paraszkie, ujmagyar' l.	G. n. e.	4 —	aszalvány	Pernyáva k. v.
—	Gózon Mária assz., ácsmester' h.	Kath.	41 —	tüdőlob	Ujviláguteza
—	Togyán Juon, földész	G. n. e.	100 —	aggság	Gája k. v.
17	Pap József, korcsmáros' f.	Kath.	9 hó	himlő	Választóutca
—	Török Lizi, leányé	Ref.	11 —	görcsök	Pernyáva k. v.
—	Vari Benjamin, földész' f.	—	9 —	szinte	szinte
—	Szuhaj József, keztyűs' f.	Kath.	12 n.	szinte	Ráczutca.
—	Borbiró Rebeka, hajadon	G. n. e.	19 e.	tüdőlob	Választóutca
—	Gabora Juon, földész' f.	—	9 —	szinte	Pernyáva k. v.
—	Retsán Flóra, földész' l.	—	18 —	szinte	szinte
—	Szűcs Anna, radnai leányzó	Kath.	18 —	víziszony	Megyeikórház.
—	Csomor Gábor úr, volt tisztviselő	—	72 —	askór	szinte.
18	Mihók Pál, földész' f.	—	9 —	epeláz	Magyarváros
—	Milosovits Pál, leányé	—	14 n.	görcsök	szinte.
—	Pálinkás György, földész' f.	G. n. e.	11 e.	véletlen agyonlöv.	Téglautca
19	Török Rozalia, földéznő	Kath.	25 —	tüdővész	Gája k. v.
—	Szávin Katalin, földész' l.	G. n. e.	3 —	torokgyik	Pernyáva k. v.
—	Rusz Franciska, urad. hajdu' l.	—	14 n.	görcsök	Téglautca
—	Szénási Borbála, kocsis' l.	Kath.	10 e.	vízkór	Poltmarosutca.
—	Kocs Ika, éjór' h.	Ref.	51 —	tüdőlob	Ujviláguteza
20	Hentse Kracsun, földész	G. n. e.	75 —	aggság	Radnaiút
—	SchvareZ Franciska, hajadon	Kath.	20 —	vízkór	Téglautca
—	Vekó Mária, özvegyő	—	60 —	aggság	Kossuthutca.
—	Szergel János, leányé	—	6 hó	görcsök	Pernyáva k. v.
—	Anger Mária, korcsmáros' l.	—	6 —	aszalvány	Halászutca